

עלון כב המועדים

הלכות והליכות בענין "יום הולדת"

גליון 130

וכן מצאנו במסכת נזיר (יד, א) שהגמרא מסתפקת לענין אשם שאמר "הריני כמשה בז' אדר מהו" והגמרא דנה האם נוסח הזה מהווה קבלת נזירות או לא ומבאר שם הרא"ש שספק הגמרא מי אמרין דהוי קבלת נזירות דמסתמא ביום שנפטר משה רבינו, רבו נזירים נזירות מחמת הצער, או דלמא לא שהרי גם בז' אדר נולד, וכמן כן הוא יום משתה ושמחה" מבואר מדבריו שיום לידת משה רבינו מהווה יום שמחה ומשתה.

יום הולדת של דוד המלך בשו"ע (או"ח תצ ט) מבוא שנוהגים לקרוא מגילת רות בחג השבועות, **והטעם:** לפי שדוד המלך נפטר בעצרת (שער תשובה תצד ז בשם הבכור שור ע"פ הירושלמי מובא בתוס' חגיגה יז, א ד"ה אף) ואמרנן (קידושין עב, ב) שהקב"ה ממלא שנותיהם של צדיקים מיום ליום ולפי זה נולד בחג השבועות ואנו קוראים מגילת רות שמסתיימת במילים "וישי הוליד את דוד" כדי להזכיר את לידת דוד ביום הולדתו נמצא שכל הסיבה שקוראים את מגילת רות היא להזכיר את יום הולדתו של דוד המלך.

יש המדקדקים מהגמרא (ברכות כח, ב) "מסופר על ראב"ע כשכאשר ביקשו למנותו לראש ישיבה והתייעץ עם אשתו אמרה לו איך תהיה ראש ישיבה והלא אין לך שערות לבנות שהם סימני זיקנה אומרת הגמרא "ההוא יומא בר תמני סרי הוי אתרחיש ליה ניסא ונעשו לו י"ח שורות של שערות לבנות בזקנו" לא נאמר ההוא זימנא אלא ההוא יומא בר תמני סרי הוי שאותו היום יום הולדת של רבי אלעזר בו עזריה ולכן נעשה לו נס זה לפי שיום הלידה המזל של האדם חזק בו ומוצלח (בן איש חי, בספר בן יהוידע ברכות כח, ב הובא בספר רץ כצבי במעגלי השנה א א).

במדרש (שכל טוב בראשית מ כ) כתב "אמר רבינו מנחם בר"ש רוב בני אדם מחבבים אותו היום שנולדו בו ושמחים בו ועשים בו משתה".

וכן מצאנו בנביא הושע (ז ה) האומר לעם ישראל "יום מלכנו החלו שרים חמת יין" ומבאר המצודות דוד שנהגו ישראל ביום שמחת המלך כיום הלידה או יום המלכות להרבות בשמחה ובשתיית יין.

וכן מצאנו שהקב"ה עיכב את הקמת המשכן עד חודש שנולד בו יצחק (כמבואר במדרש תנחומא פקודי אות יא). בעשרים וחמשה בכסליו נגמרה מלאכת המשכן [ועמד] מקופל עד אחד בניסן שהקימו משה

"כי היום שהאדם נולד בו אז הוא בתוקף מזלו ואין לו ליראה באותו היום בכל שנה משום דבר שיורה מזלו אז" (רבי צדוק הכהן מלובלין בספר קונטרס דברי חלומות) וכתוב (איוב ג ג) **"יאבד יום אלד בו" שהיום שנולד בו האדם מזלו בריא וחזק בכל השנה** (חיד"א בספרו חומת אגן איוב ג).

יום הולדת של אדם הוא היום בשנה שבו התאריך הזה לתאריך הלידה שלו. ביום זה נמדד גילו בשנים שלמות.

הטעם שנקרא יום הולדת: לשון הולדת, לפי שאין הולד נולד אלא על ידי אחרים שהחיה מילדת את האשה, ועל כן החיה נקראת מילדת, וכן (יחזקאל טז ז) ומולדותיך ביום הולדת אותך, וכן (ויקרא יג נה) אחרי הוכבס את הנגע, שכיבוסו על ידי אחרים (רש"י בראשית מ).

המקור ליום הולדת בתורה

המקור שבו מופיע לראשונה בתנ"ך במפורש מושג יום הולדת הוא אצל פרעה כדכתיב (בראשית מ כ) "ויהי ביום השלישי יום הולדת את פרעה ויעש משתה לכל עבדיו" ופירש רש"י (שם) יום הולדת יום לידתו וקורין לו יום גינוסיא, מכאן שנהגו היה בעולם העתיק לחוג ימי הולדת.

מקור נוסף מהתורה ליום הולדת: "ויעש אברהם משתה גדול ביום הגמל את יצחק" (וירא כח ח) מספרת לנו התורה, ולפי שתי דעות היה זה יום ההולדת של יצחק לדעה הראשונה מלאו לו אז שנתיים, לפי הדעה השניה הוא חגג את בר המצווה שלו.

כמו כן מצאנו במשנה במסכת ע"ז (פרק א) "ואלו אידיהן של עכו"ם ..ויום גנוסיא של מלכים ויום הלידה", ומבארת הגמרא (שם ז) יום גנוסיא שמעמידים בו עכו"ם את מלכם, ויום הלידה כפשוטו הוא יום שנולד בו המלך (וכן פירש רע"ב על המשנה ע"ז).

וכן מצאנו במסכת מגילה (יג, ב) לגבי הגורל שהטיל המן לאיזה חודש כיון שנפל באדר שמח שמחה גדולה אמר נפל לי בירח שמת בו משה ולא היה יודע שבשבעה באדר נולד ובשבעה מת ופירש רש"י כדאי הלידה שתכפר על המיתה הרי שמצאינו שיש ענין מיוחד אפילו בחודש זה כיון שנולד בו משה.

לע"נ מרת פריידא לאה בת רבי אפרים יצחק ע"ה.
נלב"ע כ"ח תשרי תשס"ח.

פרשת וישב ובספר גנזי ציון עמוד פב שכך אמר הח"ח למרן הגר"ש כהנמן בכשאמר לו שהיום הוא יום הולדתו, ספר ודרשת וחקרת ח"ד סימן מ).

סעודה ושמחה ביום זה

יש הנוהגים: לעשות את יום הלידה ליום טוב בכל שנה ושנה וסימן יפה וכן נוהגים בבתינו (בגמרא מוע"ד כה מובא שר' יוסף ערך סעודת מצוה לת"ח ביום הולדתו השישים, מדרש שכל טוב בראשית א מט כתב ועושים בו משתה, בן איש חי שנה ראשונה פרשת ראה אות יז).

שמחת יום הולדת

מעלת היום הולדת אצל בני התורה: וז"ל החזו"א פלא גדול הוא על אותם אנשים שלא שומרים תורה ומצוות כשמגיע יום הולדתם חוגגים אותם בשירה ובתזמורת כי להפך הם צריכים להיות עצבים כי ככל שהם מזדקנים הרי הם קרובין ליום הדין והתוכחה והאיום והנורא לעומת זאת מי ששומר תורה ומצוות יש לו על מה לשמוח מכיון שבכל יום ויום הוא מתקרב להיות במחיצת השכינה יחד עם האבות הקדושים התנאים ואמוראים ולזכות לגן עדן לעולם שכולו טוב ובכל שנה ושנה מסתכמים אצלו הרב המצוות (החזו"א איש).

טעם השמחה ביום זה

לפי שכמו בכל הענינים כשמגיע אותו היום מתעורר הענין שכבר היה להיות עכשיו כמוהו כמו ברכת החמה בשנת הכ"ח ברגע שברא תקופת החמה בזאת הנקודה כמו שהיתה בעת הבריאה צריכים לברך עושה מעשה בראשית, וכמו בכל מועדי ישראל (עיין בשער הכוונות לאר"י על פסח ור"ה) וכן ביום הולדת מתעורר כח הרשימה שנשאר לו מן כל התורה כולה שלמד במעי אמו ולכן בא לו חיזוק גדול וסיעתא דשמיא לעלות במעלות תורה וקדושה ולכן עושים סעודת עם ידידים ואוהבים שיברכוהו וישפיעו עליו על ידי ברכותיהם שפע קודשה עליונה ויזכה לעולת בתורה ויראת שמים (ספר דברי יחזקאל שרגא פרשת ויקהל ירושלים תשנ"ד עמוד קכח).

יש המתנגדים למנהג זה

דברי בעל האדרת (נפש חיה פרשת וישב עמוד קצה) "אכן בכל ליבי כעסתי על המברכים לברכני ליום הולדתי ולשמחני בו, ודבר זה אינו לרוח עם קדוש המקובל אצלינו ונוח לו שלא נברא משנברא ואם כן למה לשמוח ביום הולדתו בטרם ידענו שהועלנו בבריאתנו רק צדיקים יכולים לשמוח..."

והטעם: לפי שבתורה כתוב יום הולדת את פרעה, דהיינו עבור הנכרים זהו יום גדול, ולא עבורנו (שו"ת ערוגת הבושם א"ח ח"ב סי' רטז, ובשו"ת קניין תורה בהלכה ח"ג סי' כא בשם האדמו"ר מקוצק, שו"ת דברי יציב חלק ז ליקוטים סימן סד).

טעם אחר: על פי מה שאמרו חז"ל (עירובין יג ב) "טוב לו לאדם שלא נברא משנברא" ע"כ לשמחה זו מה היא עושה ביום זה כי טוב היה לו אם לא נברא ונולד, ומה לו לאדם הפשוט לשמוח

לפי שחשב לערב שמחת המשכן בחודש שנולד בו יצחק שבניסן נולד יצחק הרי שיום שנולד בו צדיק הוא יום שמחה אצל הקב"ה ורצה לערב שמחה בשמחה.

וכן עשוי לגאול את ישראל בחודש ניסן שהוא חודש שנולדו בו האבות (ר"ה י, ב), ולכן תשעה באב נקרא מועד לפי שהוא יום שנולד בו המשיח (מדרש איכה א נא) הרי שחז"ל התייחסו לימי הולדתם של האבות.

הקב"ה ממלא שנותיהם של צדיקים

במסכת ראש השנה (וכן קידושין לח, א) כתוב ש"הקב"ה ממלא שנותיהן של צדיקים מיום ליום", כלומר שזכותם של צדיקים שהם נפטרים ביום לידתם, **ואמרינן בירושלמי שביום הלידה מתחזק מזלו של אדם והאיך נפטרים ביום זה:** לפי שאצלם המיתה היא התרוממות מזלו ומעלתו שפושט לבוש שק בגופני ולובש חלוקא דרבנן הרוחני להיכנס לעלמות העליונים למעלה העליונה להנות מזיו השכינה כדוגמת משה רבנו ודוד המלך שנולדו ונפטרו באותו תאריך בשנה (זית רענן מבעל המגן אברהם על הילקוט שימעוני, יערות דבש ח"א דרוש יז הגה"ק רבי צדוק הכהן מלובלין בספרו קונטרס דברי חלומות ידפס בסוף ספרו רסיסי לילה עמוד 190 אות כ מליל מוצש"ק וישלח).

ימי הולדת המצינים ציוני דרך

יהודה בן תימא היה אומר בן חמש שנים למקרא, בן עשר למשנה, בן שלש עשרה למצות, בן חמש עשרה לתלמוד, בן שמונה עשרה לחופה, בן עשרים לרדוף (אבות פרק ה א).

יום הולדת יום שהמזל גובר

מובא בגמרא ירושלמי (ר"ה פרק ג הלכה ח) "והיה כאשר ירים משה את ידו וגבר ישראל ריב"ל אמר עמלק כושפן היה מה היה עושה היה מעמיד בני אדם ביום גינוסיא שלו לומר לא במהרה אדם נפל ביום גינוסיא שלו מה עשה משה עיררב את המזלות הדא הוא דכתיב (חבקוק ג יא) "שמש ירח עמד זבולה וכו".

וביאר בקרבן העדה (שם) "היה מעמיד למלחמה עם ישראל בני אדם שהיה אותו היום יום לידתם, לומר לא במהרה אדם ניזוק ביום הולדתו שאז המזל השולט ביום ההוא עוזר לו" הרי שמזלו של אדם שולט ביום הולדתו.

ואע"פ שהירושלמי דיבר במזלו של עכו"ם מצינו בזוהר (ויתרו לד, א) שבחר [משה] יהושע שנולד בחודש אדר שני הרי שיום הולדתו משפיע על כל החודש [עיין ילקוט שמעוני חבקוק רמז תקסד ובזית רענן לבעל המג"א שמיירי גם לישראל].

וכן מצאנו במדרש (יתרו לד, א) על הפסוק "ויאמר משה אל יהושע ולמה אל יהושע כדי שיבחר אנשים שנולדו באדר שני" הרי שחדש הלידה בכל שנה משפיע על מזלו.

יום מסוגל לתפילות

יום הולדת של אדם הוא יום המסוגל לקבל התפילה וסמך לכך מסמיכות הפסוקים (מזמור ב פסוקים ז ח) "בני אני היום ילידתך שאל ממני ואתנה" (רבי אליהו לאפיאן בשם המקובלים, עיין ספר דרך שיחה

עלון נתרם להצלחת התורם ובני משפחתו

ביום הולדתו (הגה"ק רבי חיים אליעזר שפירא בספרו דברי תורה מהודורא ה אות פח, ש"ת דברי יציב ח"ז סימן טד).

בישוב הדבר: על פי דברי הזוהר (זוהר החדש בראשית ז) שמסופר שם שביום הבר מצוה לרבי אליעזר עשה רשב"י שמחה גדולה כמו ביום החתונה ולפי הסברא הנ"ל שאין לשמוח ביום הולדתו כיון שאין ידוע מה יהיה בסופו בודאי שאין לשמוח ביום הבר המצווה שאז מתחייב בכל המצוות וגם נעשה בר עונשין,

ואין לומר שהשמחה שייכת רק לרשב"י כמו שאמר (סוכה מה, ב) שראה בני עליה והן מועטים אם שנים הם אני ואלעזר בני, שהיה ברור לו גוגל צדקתו של אלעזר בנו כבר בבר מצווה, לפי שהמג"א (או"ח רכה ז) פסק לכל אחד ואחד מישראל שמצוה על האדם לעשות סעודה ביום שנעשה בר מצווה כיום שנכנס לחופה ועל כרחק שהשמחה היא על יסוד הכלל בהלכה שכל ישראל בחזקת כשרות שבודאי יקים את כל דיני התורה ומצותיה ולכן שמח ביום חיוב התורה

לכן גם ביום הולדתו היום שבו ירדה נשמתו לעולם כדי שיוכל לשמש את קונו על ידי קיום התורה והמצוות ומצד חזקת כשרות בודאי שיתנהג כן בפועל ולכן יש לשמוח ביום הולדתו (ספר תורת מנחם).

טעם אחר: לפי שלא שמענו וראינו מרבתינו ואבותינו הקדושים זי"ע לעשות כן יום שמחות ביום הולדת (עיינן ש"ת להורות נתן ח"ט או"ח סימן ה, וכן קונטרס יום הולדת בענין י"ט ביום הולדת, ספר דברי תורה לבעל מנחת אלעזר מהדורא ה סימן פח, דברי יציב חלק ז ליקוטים סימן טד).

חוקות הגוים

יש שרצו לאסור מטעם מנהג העכו"ם דאמרינן במסכת ע"ז (ה, א) ואלו אידיהן וכו' ויום הלידה וכן כתב הרמב"ם (פ"ט הלכות עבודת כוכבים ה"ה) ובשו"ע (יור"ד קמח ז) עכו"ם שעושה הוא חג לעצמו ומודה לאלילים ומקלסים ביום שנולד בו ויום שעלה מן הים ויום שיצא מבית האסורים הרי שכן נהגו הגוים ויש חשש ובחוקותיהם.

ישוב המנהג: אין בזה משום חוקת הגוים שאסור לישראל שהרי מצאינו שנהגו לעשות יום איד גם כשעלו מן הים ויום שיוצא מבית האסורים והרי גם ישראל צריכים להודות בהני דברים (כמבואר בברכות נד, ב) שהם מארבע דברים שצריך להודות הרי אף שמצאינו אצל העכו"ם מנהג כישראל אין בזה משום ובחוקות הגוים (הג"ר נתן גשטטר להורות נתן חלק ט סימן ה י, וכן נדפס בקובץ כרם שלום שנה טז גליון ו).

טעם אחר: משום שחששו לעין הרע (גדולי וזקני ירושלים).

טעם אחר חשש שלא יודה על העתיד יש המתנגדים לחגיגת יום הולדת וסיבתם על פי הפסוק "ותאמר הפעם אודה את ה' ותעמוד מלדת" (בראשית כט לה) וביאר החוזה מלובלין שבשעה שאדם מודה ואינו מבקש על העתיד הרי זה כמפסיק ומעמיד את מעייני הישועה ולא שאמרה "הפעם אודה" ולא התפללה על העתיד

עמדה מלדת ולפי זה בשמחת יום הולדתי שיש לחוש פן תהיה חגיגת ההודאה גדולה יותר מן התפילה על העתיד ויש לחשוש ח"ו שלא תמשך לו הטובה הזאת (ש"ת קנין תורה להגרא"ד הורביץ ח"ג סימן כא לגבי סעודה ביום הולדת השישים שביעים).

מנהגים ליום הולדת

תפילין בערב יום ההולדת: יש שהידרו להניח תפילין ערב יום הולדת עד קרוב לשקיעת החמה, **והטעם:** כדי שתצא השנה במצווה (ספר נפש חיה לבעל האדר"ת עמוד לט שכך נהג ביום הולדתו שחל בחג השבועות).

ברכת "מזל טוב"

יש אומרים: שיש לברך את האדם ביום הולדתו ולאחל לו ברכת מזל טוב ואריכות ימים (בעל התפארת ישראל כתב בצוואתו אות ו שכל אחד יכתבו לו אחיו ביום הולדתו ברכת מזל טוב).

סיום חיבור ספר

יש מגדולי ישראל שסיימו את חיבור ספרם ביום הולדתם, ומובא שכך עשה המקובל ר' דוד פארדו בהיכנסו לשנת שלושים וחמש בר"ח ניסן שנת "אהללה שם אלוקים בשיר" חיבר את ספרו (המקובל ר' דוד פארדו בסוף ספרו שושנים לדוד על המשניות).

החפץ חיים ביום הולדתו התשעים סיים את הקונטרס "בית ישראל" ובאותו היום הזמין משפחתו וקרוביו וערך שם סעודה (ספר חפץ חיים ופעלו).

סיום מסכת

הכתב סופר במכתב שכתב לבנו (נמצא בשו"ת כתב סופר י"ד ח"ב סימן קמח) מציין את יום הולדתו החמישים ועשה אז סיום על מסכת פסחים.

להקדיש את היום לה' ובמיוחד להתחזק בת"ת

יש אומרים: שביום זה יש להשתדל להרבות בלימוד תורה (ש"ת הלל אומר סימן קלט).

להוסיף הנהגה טובה

יש אומרים: שביום זה ראוי לקבל על עצמו איזה הנהגה חדשה הנצרכת לו לעבודת הבורא יתברך הן בתורה הן בתפילה הן בגמילות חסדים כפי השעה והזמן וכן בכל שנה ושנה ואז ברבות הימים והשנים יהיו נתונים בכל מיני מעדנים והיו למאורות גדולים בעזר וסיוע יושב מרומים (ספר דרוש דרש מאת הגה"צ ר' שריה דבילצקי זצ"ל עמוד פד הנהגות יום הלידה).

להתפלל לפני התיבה

יש הנוהגים: ביום הולדתם להתפלל לפני התיבה (הרה"ק רבי יחזקאל שרגא משינאווא הובא בספר דברי יחזקאל שרגא).

עליה לתורה

יש הנוהגים: לעלות ביום השבת שלפני היום הולדת, וכשיום ההולדת חל ביום הקריאה גם ביום הולדת עצמו (שערי הלכה ומנהג או"ח ח"ב ס' שג).

יש הנוהגים: ביום הולדתם לעלות לתורה (ש"ת הד"ר הילולא דרבי מאת הג"ר יחיאל מיכל היבנער א"ב ניזנוב למברג תרנד סימן יח שכך נהג רבו הרה"ק ר' צבי יהודה מסטרעטין).

שהחיינו על פרי חדש

יש הנוהגים: שבכל שנה שמגיע יום הולדתם מהדרים לברך החיינו על איזה פרי או בגד חדש (הובא ש"ת גזי יוסף ברוקלין תשמט סימן ד בשם חמיו הגאון ר' אליעזר דייטש ז"ל בעמח"ס ש"ת פרי השדה ותבואות הארץ).

תשובה ביום הולדת

ביום ביאת האדם לעולם היא התחלה וחשבון וראש שנתו לעולם ומשום כך בכל שנה ביומנו הולדתו צריך שלא יישן באותו היום ויעסוק בתשובה ותפילה וצדקה והחרטה על העבר וקבלה על העתיד (חתם סופר, הקדמת ספר כתב סופר על התורה אהל לאה עמוד כט, וכן בחוט המשולש עמוד צב בהערה).

תענית – תענית דיבור

יש אומרים: שביום זה טוב שישב בתענית ואם יוכל לעשות אותו יום תענית דיבור אשרי לו ואשרי חלקו, **והטעם:** שלפי שעל ידי המעשים האלו יתעורר לעשות חשבון נפש מה פעל ועשה עד היום הזה ואיך עבר עליו הימים וממילא ישתדל מכאן ואילך להיטיב דרכו הנהגותיו ומעשיו (ספר דרוש דרש מאת הגה"צ ר' שריה דבילצקי זצ"ל הנהגות ליום הלידה עמוד פד, עיין ש"ת מגדלות מרקחים סימן לא).

חשבון נפש

יש אומרים: שביום זה יעשה האדם חשבון נפש שימינו כצל עובר ובכל יום ויום מתקרב הוא אל בית עולמו ולהקדיש יום זה כולו ללימוד תורה ולשמור פיו ולשונו (בהקדמת ספר כתב סופר על התורה אהל לאה עמוד כט, וכן בספר חוט המשולש עמוד צב בהערה כתב בנו הג"ר שלמה סופר ז"ל שכך נהג אביו ביום הולדתו עיין שם, וכן מובא בשם מן הרב ש"ך זצ"ל עיין בספר זאת התורה פרשת וישב עמוד קמד, ספר אור לארבעה עשר מאת הרה"ג ר' מרדכי גרוס שליט"א שער התשובה סימן לו).

גיל עשרים - תיפח עצמותיו "בן כ' לרדוף" (אבות ה כא)
גיל עשרים מוזכר בגמ' (קידושין דף כט, ב) כתאריך יעד לנישואין שאין לאחר את זמנם מעבר לו.

"תיפח עצמותיו": בגמ' (שם) "אמר רבא וכן תנא דבי ר' ישמעאל עד כ' שנה, יושב הקדוש ברוך הוא ומצפה לאדם מתי ישא אשה, כיון שהגיע כ' ולא נשא, אומר **תיפח עצמותיו**".

הטעם שנענשים דווקא עצמותיו ולא גופו

לפי שהתחלת בני הנקבה היתה מן הצלע והאיש הנושא אותה משלים עצמותיו ומי שאינו נושא אשה עצמותיו חסרין ומתפזרין (חיד"א בפתח עינים ע"פ האר"י בשער המצוות בראשית).

טעם אחר: כיון שנאמר אצל האשה (בראשית ב כג) "זאת הפעם עצם מעצמי ובשר מבשרי" וזה אינו רוצה לישא אשה ולהחזיק אותה בעצם שלו ע"כ אומר הקב"ה תיפח עצמותי מידה כנגד מידה (דרישה באהע"ז סימן א אות יב).

טעם אחר: כתב מהטעם כיון שאחז"ל "אין בן דוד בא עד שיכלו נשמות שבגוף" (ע"ז ה א) אם כן המאחר לישא אשה גורם אחר לביאת המשיח ולתחית המתים וכיון שגורם לעצמות המתים שלא יקומו לכך נענש ג"כ במידה זו (עיין יעקב סנהדרין צז א וע"ע ובבן יהוידע).

טעם אחר: דכיון שג' שותפים באדם הקב"ה אביו ואמו ומאביו נבראו העצמות כדאיתא בנדה (לא, א) ע"כ זה שאינו מקיים פריה ורביה וממעת הדמות מהעצמות שהיה צריך לברוא במידה זו תיפח עצמותיו (מהרש"א קידושין, ערה"ש יב).

משמר בלילה

נהגו הבחורים שבליל הגיעם לגיל עשרים ניעורים כל הלילה ועוסקים בתורה

מקור לדבר נמצא בספר הפרדס (אפשטיין ספר הדרושים דף סו כך ענה הגר"ח"ק לשואלים הובא בדרך שיחה ע' קיד, וכן בספר ערבי נחל פרשת שמיני בשם ספר חסד לאברהם בעין הקורא נהר נו).

הטעם: לפי שאין אדם נידון בב"ד של מעלה אלא מכ' שנה ומעלה ומי שנכנס באותו הלילה של שנת כ"א אם יבחר בטוב וימאס ברע וישתדל לעסוק בתורה ומצוות, מיכאל השר הגדול שולח מלאך וכו' ומכניסה בהיכל הראשון מחמישים היכלות טהרה עד כדי שיעור זכות נפשו (רבי אברם אזולאי בחסד לאלפים מעין ב נהר נו).

טעם אחר: על פי האמור "בן עשרים בה ימות" דהיינו באותה המידה שנהג בה בעשירים עד יום מותו לא תסור ממנו ולכן בלילה הראשון שהגיע לגיל עשרים מרבה בלימוד ובתפילה (ספר חוקה על משלי לרבינו קמחי פרק טו).

מנהגם של גדולי ישראל בענין המשמר

הגרשז"א: אמר לבחור אל תערוך משמר, אלא תשכב לישון בזמן, תקום בזמן, ותלמד אחר כך טוב כל היום (הליכות שלמה תפילה, פרק ה', הערה 56, ספר מנוחה וקדושה).

הרב שלמה וולבה כתב שזה מנהג אישי המתאים רק לבחור המרגיש בעצמו צורך לקיימו (מכתבים).

ללכת לכותל המערבי

מנהג עתיק בירושלים ללכת לכותל המערבי ביום ההולדת (מובא בספר ימי שנותינו ששמע כן מהגר"מ הלברשטאם זצ"ל).

צדקה

ר' חיים פלאג'י כותב בענין זמנים שראוי להרבות בהם צדקה מלבד ערבי שבתות [שביום זה נברא האדם ולא נברא האדם אלא כדי שיתן צדקה] ומה טוב דכל אחד יהיה לו לזכרון יום שנולד בכמה לחודש פלוני ואותו היום האיש יומו ירבה מרבה בצדקה כדי יכולתו כי לכך נוצר ויזכה לעשותו עוד רבות בשנים בריווח ולא בצער (ר' חיים פלאג'י בספרו צדקה לחיים ירושלים תשס מערכת ע"ן אות תקנה).

מנהגי גדולי ישראל ביום הולדת

מנהגו של הגר"ש מסלנט

בספר אוצר החסד (קרן שמואל ירושלים תרנן עמוד 26) כתב שהגיע הגר"ש סלנט זצ"ל לגיל שבעים שלח באותו היום שבעים נאפוליונים של זהב עבור קמחא דפסחא לעניים וכן במלאות שמונים שלח שמונים.

מרון החת"ס: היה נוהג להשלים

החומש עם התלמידים בז' בתשרי יום לידתו ונתן לכל אחד מתלמידיו הנמצאים שם לפניו צ"ל לקנות להם לחמי חלב (מנהגי חת"ס ירושלים תשל"ב פרק ז אות יד עמוד לוט).

מנהג הדלקת נרות וכיבויים

יש המדליקים: נרות כמספר השנים של האדם החוגג את יום הולדתו ובעל השמחה מכבה אותם יש אומרים שמנהג זה הוא מנהג נוצרי פסול ויש חשש משום "ובחוקותיהם לא תלכו" ויש לבטלו (ספר יום ההולדת ומשמעותו עמוד מג, ויצבור יוסף סימן נא).